

Jordbruksutskottets betänkande

1982/83:33

om utveckling i Norrbotten (prop. 1982/83:120 bilaga 3)

I detta betänkande behandlas proposition 1982/83:120 om utveckling i Norrbotten i den del propositionen avser åtgärder inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde (bilaga 3), jämte några i anslutning därtill framförda motionsyrkanden.

Propositionen

I propositionen läggs fram förslag om åtgärder för att stärka sysselsättningen i Norrbottens län. Förslagen avser dels åtgärder för att långsiktig främja utveckling och sysselsättning i länet, dels åtgärder för att möta den akuta sysselsättningskris som råder i malmfältskommunerna Gällivare och Kiruna.

De föreslagna åtgärderna beräknas kosta ca 4 000 milj. kr. under en treårsperiod.

Vad gäller jordbruksdepartementets verksamhetsområde har regeringen

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen (bilaga 3) om insatser inom departementets område för att främja sysselsättningen i Norrbotten,

dels föreslagit riksdagen att

1. godkänna att statligt stöd till uppbyggnad av pålsdjursföretag i Norrbottens län lämnas från förslagsanslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m. under nionde huvudtiteln,

2. till Främjande av rennäringen för budgetåret 1983/84 under nionde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till prop. 1982/83:100 bil. 11 punkt B 12 med 450 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 3 040 000 kr.,

3. till Bidrag till fiskevård m. m. för budgetåret 1983/84 under nionde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till prop. 1982/83:100 bil. 11 punkt E 15 med 1 950 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 6 970 000 kr.

Motioner

I motion 1982/83:2261 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 10 och 11),

10. att riksdagen ansluter till vad som i motionen anförts beträffande jord- och skogsbrukets betydelse för sysselsättningen i Norrbottens län,

11. att riksdagen beslutar att till lantbruksnämndens i Norrbottens län förfogande för särskilda insatser inom jordbrukets område i enlighet med vad som anförts i motionen anvisa 5 milj. kr.

I motion 1982/83:2264 av Kerstin Nilsson (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling i östra Norrbotten av skogsbruk och jordbruk med binäringar.

I motion 1982/83:2267 av Per Petersson (m) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen måtte besluta om en ändring av jordbruksstödet till norra Sverige i enlighet med den parlamentariska kommitténs enhälliga förslag (se Ds Jo 1982:7).

I motion 1982/83:2272 av Rune Ångström m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 16), att riksdagen avslår förslaget om 450 000 kr. höjning av reservationsanslaget till Främjande av rennäringen för budgetåret 1983/84.

Utskottet

I inledningen till propositionen anför statsministern bl. a. att den negativa utvecklingen i Norrbotten måste vändas. En politik som återskapar ekonomisk styrka och framtidstro i Norrbotten blir ett viktigt bidrag i kampen för att föra Sverige ur den ekonomiska krisen. Utskottet ansluter sig till dessa uttalanden.

I propositionens bilaga 3 redovisas närmare de åtgärder som är aktuella för jordbruksdepartementets del. Därvid tas även upp vissa anslagsfrågor för budgetåret 1983/84 vilka följer av de framförda förslagen. De i detta sammanhang behandlade anslagsäskandena avses täcka hela den aktuella treårsperioden.

Jordbruksministern framhåller att *skogsbruket* kan ge värdefull sysselsättning i glesbygden. Ett extra belopp bör få tillföras Norrbotten att användas för återväxtåtgärder och skogsvägar. För dessa ändamål beräknas 10 milj. kr. resp. 5 milj. kr. per år komma att anvisas. Anslagsäskanden härom framställs i samband med de förslag som regeringen sedermera framlagt om vissa skogspolitiska åtgärder m. m. (prop. 1982/83:145). Utskottet finner för sin del icke anledning till erinran mot vad jordbruksministern anför. Förslagen kommer att närmare granskas i samband med behandlingen av den skogspolitiska propositionen.

När det gäller *rennäringen* anför i propositionen att fjällområdets struktur medför problem från sysselsättnings- och boendesynpunkt. Möjligheterna att bevara den samiska kulturen är beroende av en livskraftig renskötsel. Mot denna bakgrund föreslås att ett utvecklingsprogram upprättas för samebyarna. Lantbruksnämnden bör få medel som möjliggör att för en tid av tre år bistå med rådgivning, bl. a. upprättande av programhandling för resp. sameby vad avser åtgärder för renantal, komplementsysselsättning, samsamarbetsfrågor mellan samebyarna, driftsåtgärder m. m. Kostnaderna beräknas till 150 000 kr. per år.

Förslaget avvisas i motion 2272 (fp). Motionärerna anser det inte lämpligt

att statliga myndigheter utarbetar utvecklingsprogram för olika näringsgrenar.

Utskottet vill liksom jordbruksministern framhålla den betydelse som rennäringen har icke blott för sysselsättningen utan även för den samiska kulturens bevarande. Det är därför viktigt att underlaget för en mera företagsmässig syn på renskötseln breddas. Behovet av att utarbeta utvecklingsprogram för de olika samebyarna har understrukits av näringens representanter. Vid samernas landsmöte 1982 framhölls i den av landsmötet antagna resolution A. bl. a. att satsningar på de samiska näringarna ger positiva effekter även för den samiska kulturen. Enligt resolutionen är det en förutsättning för att tillgodose sambandet näring-kultur och för att trygga markerna för renskötseln bl. a. att samebyarna kan utarbeta nödvändiga utvecklingsplaner för de samiska näringarna och lägga grunden för inte bara renskötseln utan även en ytterligare breddning av näringsverksamheten. Landsmötet krävde därför bl. a. att samebyarna ges resurser att utarbeta utvecklingsplaner för de egna näringarna. Enligt utskottets bedömning är de medel som föreslås i propositionen ägnade att i väsentlig mån tillgodose de yrkanden som sålunda framlagts från näringens sida. Utskottet utgår från att medlen används i samråd med näringens företrädare. Mot den sålunda tecknade bakgrunden är motionärernas invändning mot förslaget enligt utskottets mening icke motiverad. Utskottet tillstyrker sålunda regeringens förslag och avstyrker motion 2272. såvitt nu är i fråga (yrkande 16).

I propositionen redovisas vissa åtgärder till främjande av *fisket*. Jordbruksministern erinrar om turistnäringens betydelse för sysselsättningen i länet och om sportfiskets – särskilt efter laxartad fisk – betydelse för denna näring. Med hänsyn till att fisket försämrats under senare tid bör utsättningen av laxungar öka. Härigenom kan fångstuttagen öka inom både fritidsfisket och yrkesfisket. Vidare bör enligt propositionen ett projekt för utvecklingen av fisket inom Pajala kommun stödjas. Sammanlagt föreslås att ett belopp av 1 950 000 kr. anslås för dessa ändamål för treårsperioden. Regeringen föreslår även att medel anvisas till uppbyggnad av *pälsdjursföretag* i Norrbotten. Jordbruksministern framhåller att förutsättningar enligt genomförda utredningar finns för pälsdjursuppfödning med avseende på fodertillgång, lönsamhet och marknad. Dock beräknas pälsdjursföretagen företagsekonomiskt endast kunna bära en kapitalkostnad som motsvarar ungefär halva investeringsbeloppet. Mot denna bakgrund föreslås att 2 milj. kr. bör få disponeras under en treårsperiod från anslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m. för att användas till uppbyggnad av pälsdjursföretag.

Utskottet vill med anledning av de redovisade förslagen understryka fiskets utvecklingsmöjligheter i Norrbotten. Svenska fiskare utnyttjar endast omkring en tredjedel av den fiskekvot efter strömning som Sverige tillerkänts internationellt i Bottniska viken. Enighet torde föreligga om att fisket efter strömning på den svenska sidan av Bottenviken – och även av

Bottenhavet – skulle kunna ökas väsentligt inom ramen för kvoten utan att fiskbeståndet skadades. Enligt utsköttets mening skulle ett ökat yrkesfiske kunna lämna ett ej obetydligt bidrag till sysselsättningen och även vara väl motiverat från livsmedelsförsörjningssynpunkt. Genom den föreslagna satsningen på pälsdjursuppfödning torde lönsamheten på strömmingsfiske kunna förbättras då det blir möjligt att utnyttja vissa kvantiteter och kvaliteter som pälsdjursfoder.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning av laxfiskets värde, såväl när det gäller yrkesfiske som i vad avser sportfiskets betydelse för turistnäringen. Riksdagen har nyligen för regeringen framhållit den ekonomiska och sociala betydelse ett utvecklat fritidsfiske efter lax skulle kunna få såväl regionalt som lokalt (JoU 1982/83:7, rskr 1982/83:66). Riksdagen gav i det sammanhanget regeringen till känna, att en snar utredning borde ske av frågan om hur vårt land bäst skall utnyttja den naturtillgång vi har i den naturligt reproducerande laxen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om åtgärder för främjande av fisket. Utskottet biträder även förslaget om bidrag till pälsdjursföretagen.

I ett par motioner framläggs förslag om ytterligare sysselsättningsfrämjande åtgärder inom de näringar som innefattas i jordbruksdepartementets verksamhetsområde. I centerpartiets partimotion 2261 understryks den avgörande betydelse jordbruket tillsammans med skogsbruket har för upprätthållande av sysselsättningen och servicen på landsbygden. Enligt motionärerna bör satsningar ske bl. a. för att skapa olika kombinationssysselsättningar. Familjejordbruket ger därvid det bästa utrymmet för att bedriva olika typer av kombinationssysselsättningar. Motionärerna föreslår att 5 milj. kr. ställs till lantbruksnämndens förfogande för satsningar på projekt inom jordbruksområdet, såsom t. ex. markavvattningsprojekt, intensifierad satsning på familjejordbruk m. m. I motion 2264 (s) lämnas en katalog över olika sysselsättningsskapande projekt inom skogsbruket och jordbruket med binärningar som kan rymmas inom de ekonomiska ramar som anges av Norrbottenspropositionen. Bl. a. nämns möjligheten att i ökad utsträckning ta till vara och förädla vildväxande bär och svamp samt odlade bär som röda och svarta vinbär. Pälsdjursuppfödningen kan enligt motionen ekonomiseras och foderkök inrättas för omhändertagande av rester från fiskförädling och jordbruksprodukter. Bland andra förslag i motionen må nämnas skogsforskningsinsatser och utvecklingsarbete i skogsvård och vidareförädling samt stöd åt ett projekt för att utvinna tonträ för resonansbottnar i musikinstrument genom kvartssågning av norrbottnisk senvuxen gran.

Utskottet får med anledning av motionerna erinra om att regeringen i förevarande proposition (bil. 6) föreslår att 200 milj. kr. anvisas under tolfte huvudtiteln till Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län. Härunder innefattas bl. a. särskilda glesbygdsinsatser, såsom stöd till

komplementsysselsättning inom bl. a. jordbruket. Enligt utskottets mening finns det förutsättningar för att de förslag som framläggs i de båda motionerna såvitt nu är i fråga i icke ringa utsträckning skall kunna tillgodoses inom ramen för de särskilda glesbygdsinsatserna. När det gäller den i motion 2264 särskilt nämnda frågan om tillvaratagande av bär och svamp framhåller således industriministern att denna fråga utreds av länsstyrelsen i Norrbotten. I det fall därvid framkommer företagsidéer som visar sig ekonomiskt och praktiskt genomförbara bör enligt industriministern eventuella behov av stöd utöver ordinarie stödformer kunna täckas via anslaget för särskilda regionalpolitiska insatser i länet. Utskottet får beträffande det i motionen omnämnda projektet för framställning av tonträ genom kvartssågning av norrbottnisk senvuxen gran hänvisa till att en under den allmänna motionstiden framlagd motion i samma ämne, 1982/83:2024 av Paul Lestander m. fl. (vpk), bereds av näringsutskottet i anslutning till förevarande proposition. De yrkanden som framställs i motion 2261 yrkande 10 och 2264 påkallar med hänsyn till vad utskottet sålunda anfört ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

I motion 2267 (m) beklagas att regeringen underlåtit att framlägga den parlamentariska kommitténs enhälliga förslag om förändrat stöd till norra Sveriges jordbruk. Då detta förslag verksamt skulle påverka Norrbottens jordbruk anser motionären att kommitténs förslag bör bli riksdagsbeslut. Levande jordbruksbygder i Norrbotten stärker landets försvarsförmåga och ger många försörjning, anför motionären.

Utskottet får erinra om att kommittén för översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige avgett betänkandet (Ds Jo 1982:7) Statligt stöd till jordbruket i norra Sverige i oktober 1982. Betänkandet har remissbehandlats. I proposition 1982/83:162 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. har jordbruksministern framhållit att de frågor som behandlas i betänkandet enligt hans mening bör samordnas med de förslag som kommer att avges av den livsmedelspolitiska kommittén. Betänkandet jämte remissvaren kommer därför att överlämnas till denna kommitté. Utskottet delar jordbruksministerns bedömning att frågan om stödet till jordbruket inom Sverige bör behandlas i samband med den samlade livsmedelspolitiken. Enligt utskottets mening kan stödet till jordbruket i Norrbotten icke avgränsas från den vidare frågan om jordbruket i norra Sverige. Mot denna bakgrund avstyrks motionen såvitt nu är i fråga (yrkande 2).

Av motsvarande skäl anser sig utskottet inte heller böra föreslå någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av yrkandet i motion 2261 om att ställa särskilda medel till förfogande för lantbruksnämnden i Norrbottens län för särskilda insatser på jordbrukets område. Även detta motionsyrkande (yrkande 11) avstyrks alltså.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen lämnar utan erinran vad som anförts i propositionen om insatser inom jordbruksdepartementets område för att främja sysselsättningen i Norrbotten,
2. att riksdagen godkänner att statligt stöd till uppbyggnad av pälsdjursföretag i Norrbottens län lämnas från förslagsanslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering m. m. under nionde huvudtiteln,
3. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2272 yrkande 16 – utöver tidigare medel (JoU 1982/83:24 p. 10, rskr 1982/83:204) – under reservationsanslaget *Främjande av rennäringen* för budgetåret 1983/84 under nionde huvudtiteln anvisar ytterligare 450 000 kr.,
4. att riksdagen – utöver tidigare medel (JoU 1982/83:24 p. 19, rskr 204) – under reservationsanslaget *Bidrag till fiskevård m. m.* för budgetåret 1983/84 under nionde huvudtiteln anvisar ytterligare 1 950 000 kr.,
5. beträffande *särskilda sysselsättningsfrämjande insatser* att riksdagen avslår motionerna 1982/83:2261 yrkande 10 och 1982/83:2264,
6. beträffande *ändring i jordbruksstödet* att riksdagen avslår motion 1982/83:2267 yrkande 2,
7. beträffande *medel till lantbruksnämnden i Norrbottens län* att riksdagen avslår motion 1982/83:2261 yrkande 11.

Stockholm den 25 april 1983

På jordbruksutskottets vägnar

HÅKAN STRÖMBERG

Närvarande: Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Ove Karlsson (s), Gunnar Olsson (s), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s), Jan-Eric Virgin (m) och Lennart Brunander (c).

Reservationer

1. Särskilda sysselsättningsfrämjande insatser (mom. 5)

Kerstin Andersson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet får" och på s. 5 slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet får --- samma som utskottet --- inom bl. a. jordbruket. Som understryks i motion 2261 är det viktigt att andra näringar med anknytning till jord- och skogsbruket såsom rennäringen och fisket stöds inom ramen för glesbygdstödet i syfte att bevara sysselsättningstillfällena i glesbygden. Även andra förslag som framläggs i de båda motionerna bör i väsentlig utsträckning kunna tillgodoses av de medel som föreslås anvisade för särskilda glesbygd-insatser. Vad utskottet sålunda uttalat med anledning av motionerna 2261 såvitt nu är i fråga (yrkande 10) och 2264 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *särskilda sysselsättningsfrämjande insatser* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 2261 yrkande 10 och 2264.

2. Medel till lantbruksnämnden i Norrbottens län (mom. 7)

Kerstin Andersson och Lennart Brunander (båda c) anser - under förutsättning av riksdagens bifall till reservation 38 till arbetsmarknadsutskottets betänkande AU 1982/83:24 - att

dels den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Av motsvarande" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Däremot anser utskottet att det i motion 2261 framställda yrkandet att 5 milj. kr. skall ställas till lantbruksnämndens i Norrbotten förfogande för satsningar på projekt inom jordbruksområdet bör tillgodoses. I reservation till arbetsmarknadsutskottets betänkande AU 1982/83:24 med anledning av förevarande proposition föreslås att sammanlagt 215 milj. kr. anslås till Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbotten. Utskottet föreslår att 5 milj. kr. får disponeras av lantbruksnämnden från nämnda anslag för satsningar på projekt inom jordbruksområdet i enlighet med motionärernas förslag. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 2261 yrkande 11 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *medel till lantbruksnämnden i Norrbottens län* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad

utskottet anfört med anledning av motion 1982/83:2261 yrkan-
de 11.

Särskilda yttranden

1. Främjande av rennäringen (mom. 3)

Börje Stensson (fp) anför:

Som rennäringens företrädare uttalat vid samernas landsmöte 1982 är det nödvändigt att samebyarna får möjlighet att utarbeta utvecklingsplaner för de samiska näringarna. Mot den bakgrunden finns det anledning att tillstyrka regeringens förslag om medelstilldelning i detta syfte. Till skillnad från majoriteten vill jag emellertid framhålla angelägenheten av att näringen själv bör ha inflytande över användningen av de anvisade medlen. Lantbruksnämndens uppgift i sammanhanget bör inte vara att styra planeringsverksamheten utan nämndens roll bör vara av rådgivande och utredande karaktär.

2. Särskilda sysselsättningsfrämjande insatser (mom. 5)

John Andersson (vpk) anför:

Med anledning av proposition 1982/83:120 om utveckling i Norrbotten (bilaga 3) har flera motioner inlämnats. Motion 2264 av Kerstin Nilsson behandlar främst förhållandena i östra Norrbotten. Motionen innehåller en omfattande uppräknig av områden där det finns naturresurser som kunde bidra till områdets utveckling. Den innehåller också en beskrivning av hur motsvarande tillgångar och kunskapsefterfrågan tas till vara i Finland. I motionen nämns också det förädlingsprojekt som bedrivits kring den senvuxna norrbottniska granen med försök att genom kvartssågning av utvalda stockar få fram en produkt lämplig för musikinstrumenttillverkning. Det i motionen visade intresset för denna industrigren motsvaras dock inte av något konkret yrkande. Detta är att beklaga då vpk i en motion till årets riksdag föreslagit att riksdagen av regeringen skall begära åtgärder för att sätta i gång tillverkning av tonträ. Här finns ändå möjligheten att vid behandling av den motionen driva denna fråga till en ur norrbottnisk synpunkt tilltalande lösning. Vpk delar motionärens uppfattning att det finns stora outnyttjade naturresurser i östra Norrbotten. Vi har också den uppfattningen att mottagningskapaciteten är för låg. I takt med ett ökat tillvaratagande bör också förädlingskapaciteten byggas ut.

Några krav på åtgärder eller investeringar för att förbättra mottagningskapaciteten innehåller inte motionen. Inga förslag läggs om finansiering eller utredningar av förädling av naturprodukter. Med hänsyn till att direkta krav i den riktningen inte framförs nöjer sig vpk i detta sammanhang med detta särskilda yttrande.